

Universitätsbibliothek Wuppertal

Annæi Senecæ Tvm Rhetoris Tvm Philosophi Opera Omnia

Quid in eo contineatur sequens pagina indicabit

Seneca, Lucius Annaeus <Rhetor>

M.DC.XLVI., 1646

Liber decimus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1509](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1509)

quia filium vindicaui, filiam perdam. nisi succurritis, nouerca vicit, ego victus sum. ne inter supplicia quidem desinit occidere. Profit apud vos puella, quod pater eam laudat: profit, quod mater accusat. Conscia, inquit, est filia. Ego torqueri cepi, nouerca torquere. Habui filium talem, ut illum amare posset nouerca, nisi in eam incidisset, quæ odisse etiam filiam posset. Seruus furti tortus Catonem conscium dixit. Vtrum plus tormentis creditis, an Catoni? Quod nouerca tam sero, puella tam cito? In hoc veneficij pœnas dabat, ut accusationis exgeret.

PARS ALTERA. Quasdam ferarum catuli cum rabie nascuntur: venena à radicibus statim pestifera sunt. Quid illa quæ fratrem in moram sequentis patris sparsit? habes exemplum, quod & sorori conueniat & virgini. Nouerca in hoc priuigno dedit venenum, ut filia sola heres esset: idcirco adhibuit & consciam.

EX LIBRO DECIMO CONTROVERSIARVM

DECLAMATIO I.

Lugens pauperis filius diuitem sequens.

INIURIARVM SIT ACTIO. *Quidam cum haberet filium, & diuitem inimicum, occisus, in spoliatus inuenitus est. Adolescens sordidatus sequi diuitem cepit. Diues eduxit eum in ius, & postulauit, ut, si quid suspicaretur, argueret. Adolescens ait: Accusabo, cum potero: Diues petens honores, repulsus est. accusat iniuriarum pauperis filium.*

Contr. l. lib. 10.

DECLAMATIO. Gratius diuiti, quod quos odit, iam reos facere contentus est. Non ambulabis, inquit, eadem via, non calcabis vestigia mea, non offeres delicatis oculis sordidam vestem, non flebis, me iuuito, non tacebis, perieramus, si hic magistratus esset. Quod sordidatus fui, luctas est: quod fleui, pietatis: quod non accusaui, timoris: quod repulsus est, vestrum est. Honores patre meo viuo nunquam petiuit. Vitianna me meum sequitur. taceo.

Vji.

Ūtinām hoc vitium habuisset & pater. Quando vobis non sordidati sumus? Accusa, inquit, pauper diuitem. Ambulare mihi arbitrio meo non licet. Accusa, inquit, reum perage, perora. quis accusare sic loquentem potest? Cur, inquit, me sequeris? aliud ergo pauperes iter, aliud diuites habent. Quisquis percussor fuit, quasi diues spolia contempsit. Mortuo patre meo: metuo enim, ne quis se lædā putet, si dixerō occisum, Sordidatus, inquit, fies. Quid aliud facere possum, occisi pauperis filius? Quid accusantī fecisset, qui prosequitur tacentem? Quare, inquit, sequeris me? vt aliquando miserearis mei, vt desinas afflictam domum persequi. Eum accusatorem habeo qui se non esse reum miratur. Cur, inquit, non agis? Quia adeo non metuis, vt cogas. Sordidatus sum. Quod reo licet, lugenti non licet? An ne lugebo quidem, quæm vindicare non possum? Non erat in illo præda, quam grassator appeteret. erat summa virtus, contumax aduersus diuitiarum fastidium innocentia. Hæc ab inimico petita sunt spolia. Quis eadem machinatus est? Scire non possum: quod dissimulari non potest, scio quis optauerit. Et tu diues inimicus es: & ille in spoliatus inuentus est. non est cur accusem, sed est cur suspicer.

PARS ALTERA. Vt scias te inuidiam mihi facere, cum dixissem, Accusa me: non negasti, sed respondisti, Accusabo cum potero.

DECLAMATIO II.

Vir fortis non cedens forti.

VIRO FORTI PRÆMIUM. SI PLURES FVERINT, IUDICIO CONTENDANT. Pater & filius fortiter fecerunt. Pater petit à filio, vt sibi cederet. ille noluit. iudicio contenderunt. vicit patrem. petit premio statuas patri. Abdicatur. C. D.

DECLAMATIO. Quem optem iudicij huius euentum nescio, cum crimen meum sit, vicisse. Patriæ iudicium habeo, patris perdidit. Patrem in acie vidi, pugnaui cum exemplo. Iudicium vocatur: quo pater & filii spolia contulimus. Vici, non filius patrem, sed iuuenis fenem. Ego vici. sed omnes gratulati sunt patri. Cogitauit

Horatium Etruscas acies corpore suo submouentem, cogitanti Decium, qui nec ipse patri cessit. Pugnanti non tantum imperatori, sed etiam patri. Auidus sum gloriae, hoc si vitium est, paternum est. Pudeat pater, si te vicit filius abdicandus. Ego primum habeo: tu & primum, & virum fortem. Virtutes nostrae silentio praeerissent: illustratae sunt, dum conferuntur. Iudicauerunt non quod erat, sed quod te malle credebant. Honor ad utrumque peruenit: alter primum habet, alter percipit.

PARS ALTERA. Nolo habitare cum aduersario meo, non capis idem contubernium, victum & virum fortem, Statuam. inquit, tibi posui. imò ne possum vnquam me victum obliuisci, ignominiam meam in aë incidisti.

DECLAMATIO III.

Demens quòd mori filiam coegerit.

DEMENTIAE SIT ACTIO. Bello civili quadam virum secuta est, cum in diuersa parte haberet patrem, & fratrem. Victis partibus suis, & occiso marito, venit ad patrem, à quo reiecta, ait patri: Quemadmodum vis tibi satisfaciam? Ille respondit: Morere. Suspendit se ante iannam eius. Accusatur pater à filio dementiae.

DECLAMATIO. Sic sibi satisfieri, ne victor quidem voluit. Nullum fuit in proscriptione mulieris caput. Inquinasti filiae sanguine penates, quanquam quid loquor penates, tanquam in domo perierit? Allatum ad se Pompeij caput Caesar fleuit: & hoc illi propter filiam praestitit. Quemadmodum vis satisfaciam tibi? Hoc ipso satisfacisse puella debuerat: adeo & in maritum, & in patrem pia: vt alterum vsque ad mortem secuta sit, & alteri morte satisfacerit. Periculosè offendo patrem qui nescit ignoscere. Morere, quid aliud meruerat, si satisfacere noluisse? Defendisti Ligarium Cicero, quam leue iudicasti crimen, de quo confessus es! Ante ipsum domus limen extinctus est: ne dubitari posset, marito perisset, an patri. Meruerat, inquit, accusas etiamnum: Et certe iam tibi satisfactum est. Secutus est gener diuersas patres, vxor suas.

Optima

Optima ciuilibus belli defensio obliuio est. Morere, inquit, Etiam quibus animaduertere in damnatos necesse est, non dicunt, OCCIDE: non MORERE: sed, AGE LEGE. crudelitatem imperij verbo mitiore subducunt.

PARS ALTERA. Mores tuos patri debes approbare, non patris regere. Multa potes iam dementiae signa colligere; non potes patrem propter verba damnare. Animaduertit Manlius in filium, & victorem quidem: animaduertit Brutus in liberos non factos hostes, sed futuros. vide an sub istis exemplis patri fortius liceat tantum loqui. Contumaciter rogauit, quemadmodum & perit. nihil agnouit filiae, nihil victae. non misit ad patrem fratrem. An etiamnum irascitur fratri? Cur me solum rogat, cum duabus satisfacere debeat? Victor, inquit, cito exoratus est. Facilius est ignoscere bello, quam parricidio. Etiam morte patri quaesiuit inuidiam. Perisse propter patrem dicitur mulier, quae virum habuit, propter quem mori posset.

DECLAMATIO IV.

Mendici debilitati.

REIPUBL. LASE SIT ACTIO. *Quidam expositos eliscabat, & debilitatos mendicare cogebat, ut sibi mercedem referrent. Accusatur laesa Reipub.*

Contr. 4. lib. 10.

DECLAMATIO. Factum est, ne liberos patres aut agnoscant, aut recipiant. Vectigalis isti crudelitas, eo magis, quod omnes praeter istum misericordes sumus. effectum est, ut nihil esset miserius expositis, quam tolli: parentibus, quam agnoscere. Alterius comminutas scapulas in deforme tuber extundit. Produe familiam tuam. Volo nosse illam humanarum calamitatum officinam. Sua cuique calamitas tanquam ars assignatur. Intuemini illi erutos oculos, illi effractus pedes. Quid horrescitis? sic iste miseretur. Nouum monstrum: integex alitur, debiles alur. Perissent, inquit, ita non infelicius supersunt? Perissent, inquit. interroga patres, vtrum maluerint. Quanti ex his viri fortes, quanti tyrannicidae, quanti futuri sacerdotes?

Num incredibilia loquor? Ex hac fortuna origo Romane gentis apparuit. Plus acceptum crudelitati, quam expentum misericordiae refert. Expositos alucrunt etiam teræ, satis futuræ mites, si præterissent. Quorum cum vbique audiantur preces, in sua tantum causa cessant. Abscissa est illis lingua, & est rogandi genus, rogare non posse. Miseri omniū, iudices, quorum singulorum misereri solentis. Istis nos vindictam negaturos putas, quibus ne id quidem negauimus, quod tibi daturi erant? Res indignissima: cum tam crudelis sit, misericordia publica uiuit. Exurgite miseri, & hodie uobis primum rogatæ. Tibi, inquit, quotidiana captura non constat. apparet te nondum satis miserum uideri. Occurrunt nuptiis dira omnia, satis publicis auspicia feralia. Et diebus in hilaritatem dieatis semianimes isti greges oberrant. Alunt istum, qui se alere non possunt. Non est qui rogare nesciat, solet etiam docere. Non habes tot membra, quot debes. Ergo tu eum de publica misericordia cogitares, tam crudelis esse potuisti? Miseros, qui sic rogant: miseriore, qui sic rogantur! Omnes omnibus stipem conferunt, dum quisque timer, ne filio neget. Effecisti ut maius esset malum educari, quam exponi. Timebantur feræ atque serpentes, & inimicus tenetis artubus rigor, inopia quoque: inter expositorum pericula non numerabamus educatorem.

PARS ALTERA. Debilitasti, inquit, plus illis patres nocuerunt. Quid uidetur lanista? qui iuuenes cogit ad gladium: & tamen non accusatur lætæ Reipubl. Quid leno? qui stuprum pati cogit inuitas: nec Reipubl. læsit. Ergo reum non laudari desidero, sed absolui. noceat hoc illi cum peret honores. Potest enim aliquis & non esse homo honestus, & esse innocens reus. Ut illis mutuum ablatum sit, uita reddita est. Reipubl. lætæ non potest agi eorum nomine qui extra Reipubl. sunt. Egens homo, & qui ne me quidem alere, nedum alios possum, sustuli relictos: quibus non iniuria fieret, si aliquid detraheretur; sed beneficio cederet, si uita seruarietur. Faciant inuidiam, dicant illos per me miserè uiuere, dum fateantur per me uiuere. Vnius misericordia uiuunt, omnium aluntur. Mirum est, uacare homines huic cogitationi, ut curent quid homo mendicis inter mendicos agat. Ciuitatis istius princi-

pes diuitias suas exercent contra naturam: excisorum greges habent: exoletos suos, vt ad longiorem patientiam impudicitiae idonei sint, amputant: & quia ipsos pudet viros esse, id agunt, vt quam pauci viri fiant. His nemo succurrit delicatis & formosis debilibus. Curatis quis ex solitudine infantes auferat, perituros nisi auferantur: non curatis, quod isti beati solitudines suas ingenuorum ergastulis excolunt, & miserrimorum iuuenum simplicitate decepta, speciosissimum quemque, ac maximè idoneum castris, in ludum detrudunt.

DECLAMATIO V.

Parrhasius & Prometheus.

REIP. LESA SIT ACTIO. *Parrhasius pictor Atheniensis, cum Philippus captiuos Olynthios venderet, emit vnum senem. Athenas perduxit, deinde torsit. Ad exemplar torti, Prometheum pinxit. Olynthius in tormentis periit. illud in templo Mineruae tabulam posuit. Accusatur lesa Reipub.*

Cont. 5. lib. 10.

DECLAMATIO. Senex abstractus à liberis super exusta patriae cinerem stetit. ad figurandum Prometheum, satis tristis est. Nemo vt naufragum pingeret, meruit hominem. Vltima Olynthij precatio fuit: Redde me Philippo. Seruus, inquit, meus fuit. putes Philippum loqui. Eadem Mineruae fugimus tamquam castra Macedonum. Parum, inquit, tristis est. Aliquis Olynthius parum tristis est? Vis Parrhasi tristem videre? duc illum ad Olynthum iacentem. Scis certe, quam tristem emeris. Olynthus urbem aperuimus, templum praclusimus. Nemo Olynthius tortus esset, si omnes illos Macedones emissent. Torqueatur. hoc nec sub Philippo. Moriatur. hoc nec sub Ioue. Sic iste hospitalis Olynthio fuit. Hoc est Promethea facere, non pingere. Emi, inquit, immo si Atheniensis es, redemisti. In isto templo pro Olynthiis vota suscepimus. Ille carnifex Graeciae istum tamen non amplius quam vendidit. Producitur nobilis senex, longa miseriarum tabe confectus, & tam tristis quam si iam tortus esset. Quae cuiusque prece viderat stentem, agnoscebat emptor

rem. Vereor ne quis cum audierit Olynthij verbera, tormenta, ignes, me queri de Philippo putet. Si isti creditis, iratum Iouem imitatus est. si nobis, vicit iratum Philippum. Tantum patiendum est pingente Parrhasio, quantum irato Ioué. Miserrime senex, aliquis forte ex seruis tuis felicius feruit. Si ad fuscurendum profectus es, quoror quòd vnium emisti: si ad torquendum, quoror quod vltimum. Statnitur ex altera parte Parrhasius cum coloribus, ex altera tortor cum ignibus. Dubium est inter ista, Parrhasius studiosius pingat, an ille sæuiat. Producitur respiciens patriam senex. Placuit Parrhasio vultus infelix. Habuit autem aliquid Olynthius Promethei simile, & ante tormenta. Ignis, tormenta, ferrum: officina hæc pictoris, an Philippi est?

PARS ALTERA. Nunquam vnus malo publica fama corrumpitur. Solidior est opinio Atheniensium, quàm vt labefactari tormentis captiui possit. Læstisti, inquit, Remp. quòd hanc picturam in templo posuisti. lædunt Rempublicam, qui aliquid illi auferunt, non qui aliquid adiciunt. Peccauerunt ergo recipiendo tabulam, & sacerdotes. Cur autem non reciperent? deorum crimina in templis picta sunt. Multum semper artibus licuit. Medici vt vim ignotam morbi cognoscerent, viscera hominum resciderunt.

DECLAMATIO VI.

Fur accusator proditionis.

INIURIARVM SIT ACTIO. FUR CONCIONE PROHIBEATVR. *Quidam cum diuitem accusasset proditionis, noctu parietem eius perforat, & scrinium, in quo missæ erant ab hostibus literæ, sustulit. damnatus est diues. Cum concionari vellet accusator, à magistratu prohibitus est. agit iniuriarum.*

Cont. 6. lib. 10.

DECLAMATIO. Id solum sustulit, quod fur reliquisset. nil magis fur timui, quàm ne dominus furtum agnosceret nollet. Ruentem ciuitatis statum, vnus parietis rima suspendit. Profiteor indicium furti mei. ciuitas conscia est. Furtum est, quod timet dominus agnoscere? quod qui perdidit,

didit, supplicium tulit: præmium, qui surripuit? Cui magis permisisses loqui, si eodem tempore & fur venisset & dominus? Mille nauium duces furto Troiam cepistis. Si bene furto euertuntur vrbes, quanto melius liberantur? In forum veni, narraui nocturnam expeditionem meam. Conuenerant omnes, tanquam ad concionem. Cur me submoues ante accusationem: cum nec proditores inag-
diti persant? O furtum in concione narrandum! proditoris vigilantissimum pectus, & in exitia nostra semper soci-
citurum, publica fata sopierant. ita etiam ministros eius al-
ligauerat somnus, vt mihi liceret eligere quod tollerem. Diruere mihi videbar hostium muros. Furtum vocas, quo nihil melius tuo anno factum est. Nemo fur Rempub. cogitat, nihil non licet pro Repub. facere.

PARS ALTERA. Quale illud, dii, spectaculū fuit! con-
posuerat inter se fortuna Reip. furem & proditorem. vt vi-
dit inutile furtum suum, prodidit: vt nobis venderet, quod
nulli poterat. Tam callidus fur, vt etiam proditori posset
imponere. Consilium videri vult infelicitatem furti sui.
Lex quæ nocturnum furem occidi quoquo modo iubet,
non de damnato tantum, sed de fure loquitur. Quid hoc
vitiū, nec immeritò: non multum abest à proditore. Su-
stulit quod non elegit, sed quod illi fatum publicæ felici-
tatis obiecit. Vno tempore & proditorem nobis ostendit,
& furem, qui diuitem compilare mallet, quàm damnare.
Effregit domum manu suspensa, elusit illum. non tunc pri-
mum facit. Sustulit non quod voluit, sed quod potuit. Bo-
no exemplo damnatus est proditor: malo inuentus.

SENECÆ DECLAMATIONVM

FRAGMENTVM.

Quintil. Cap. II. Lib. IX.

NOui verò & præcipuè declamatores audacius, nec
mehercule sine motu quodam imaginantur, vt Seneca
in Controuersia cuius summa est, quod pater filium &
nouercam inducente altero filio in adulterio deprehensos
occidit. *Duc, sequor, recipe hanc senilem manum, & quo-
sumque vis imprime.* Et paulò post: *Aspice, inquit, quod diu*

non credidisti. ego verò non video. nox oboritur & crassa caligo. Habet hæc figura manifestius aliquid, non enim nariari res, sed agi videtur.

EPITAPHIVM M. ANNÆI SENECE.

CVra, labor, meritum, sumpti pro munere honores,
Ite alias post hæc sollicitare animas.
Me procul à vobis Deus euocat. ilicet actis
Rebus terrenis hospita terra vale.
Corpus auara tamen sollemnibus accipe saxis,
Namque animam cælo reddimus, ossa tibi.

M. ANNÆI SENECE
SVASORIVM
SYLLABVS.

- I. **D**ELIBERAT Alexander an Oceanum nauiger.
II. Trecenti Lacones contra Xerxen missi, cum
erecenti ex omni Græcia missi fugissent, deliberant an ipsi
fugiant.
III. Deliberat Agamemnon, an Iphigeniam immo-
let, negante Calchante, aliter nauigari potuisse.
IV. Deliberat Alexander Magnus an Babyloniam in-
eret, cum denunciatum esset illi responso auguris pericu-
lum.
V. Deliberant Athenienses, an trophæa Persica tol-
lant, Xerxe minante reditum se, nisi tollerentur.
VI. Deliberat Cicero an Antonium deprecetur.
VII. Deliberat Cicero; an permittente salutem Anto-
nio orationes suas comburat.
VIII. Deliberat Cicero an sua scripta comburat, pro-
mittente Antonio incolumitatem, si fecisset.

CONTROVERSIARVM INDEX.

LIBER I.

Liberi parentes alant, aut vinciantur.

- I. Duo fratres inter se dissidebant, alteri filius erat: pa-
trius